

EUROOPA LIIT

EUROOPA PARLAMENT

NÕUKOGU

Strasbourg, 12. juuli 2023
(OR. en)

2018/0107(COD)
LEX 2249

PE-CONS 3/1/23
REV 1

CYBER 9
COPEN 20
JAI 70
DROIPEN 13
ENFOPOL 34
TELECOM 15
EJUSTICE 4
MI 50
DATAPROTECT 12
CODEC 73

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, MILLEGA KEHTESTATAKSE
MÄÄRATUD MAJANDUSÜKSUSTE MÄÄRAMISE JA ESINDAJATE NIMETAMISE
ÜHTLUSTATUD NORMID ELEKTROONILISTE TÕENDITE KOGUMISEKS
KRIMINAALMENETLUSES**

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU
DIREKTIIV (EL) 2023/...,**

12. juuli 2023,

**millega kehtestatakse määratud majandusüksuste määramise
ja esindajate nimetamise ühtlustatud normid
elektrooniliste tõendite kogumiseks kriminaalmenetluses**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 53 ja 62,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt²

---

¹ ELT C 367, 10.10.2018, lk 88.

² Euroopa Parlamendi 13. juuni 2023. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 27. juuni 2023. aasta otsus.

ning arvestades järgmist:

- (1) Võrgupõhiseid teenuseid võib osutada kõikjalt ja need ei eelda füüsilise taristu, ruumide ega töötajate olemasolu ei riigis, kus asjaomast teenust osutatakse, ega ka siseturul. Seetõttu võib olla raske kohaldada asjaomaste teenuseosutajate suhtes riigisisestes ja liidu õigusaktides kehtestatud kohustusi, eelkõige kohustust täita õigusasutuse määrust või otsust, ning tagada nende täitmine. Eelkõige kehtib see kriminaalõiguses, kus liikmesriikide ametiasutustel on raskusi oma otsuste kättetoimetamisel, nende täitmisel ja täitmise tagamisel, eriti juhul, kui asjaomaseid teenuseid osutatakse kohast, mis asub väljaspool nende territooriumi. Seetõttu on liikmesriigid võtnud mitmeid erinevaid meetmeid oma õigusaktide mõjusamaks kohaldamiseks ja täitmise tagamiseks. See hõlmab meetmeid taotlemaks, et teenuseosutajad hangiksid kriminaalmenetluse seisukohast olulised elektroonilised tõendid. Seetõttu on mõned liikmesriigid võtnud vastu õigusaktid, millega kehtestatakse oma territooriumil kohustuslik esindus teatud teenuseosutajate puhul, kes pakuvad kõnealusel territooriumil teenuseid, või kaaluvad selliste õigusaktide vastuvõtmist. Sellised nõuded loovad siseturul teenuste vabale osutamisele takistusi.

- (2) On oht, et kogu liitu hõlmava lahenduse puudumisel püüavad liikmesriigid lahendada kriminaalmenetluses elektrooniliste tõendite kogumisega seotud olemasolevaid puudusi erinevate riiklike kohustuste kehtestamisega. Sellised erinevad riiklikud kohustused loovad siseturul teenuste vabale osutamisele lisatakistusi.
- (3) Kogu liitu hõlmava lahenduse puudumine tingib õiguskindlusetuse, mis mõjutab nii teenuseosutajaid kui ka riigi ametiasutusi. Eri liikmesriikides asuvatele või seal teenuseid osutavatele teenuseosutajatele kohalduvad erinevad ja potentsiaalselt vastuolus olevad kohustused, mille tulemusena kohaldatakse selliste teenuseosutajate suhtes rikkumise korral erinevaid karistusi. Kriminaalmenetluste raamistike erinevused suurenevad tõenäoliselt veelgi side- ja infoühiskonna teenuste üha suurema tähtsuse tõttu meie igapäevaelus ja meie ühiskondades. Need erinevused ei kujuta endast üksnes siseturu nõuetekohase toimimise takistust, vaid toovad kaasa ka probleemid liidu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisel ja nõuetekohasel toimimisel.

- (4) Õigusraamistiku erisuste vältimiseks ja tagamiseks, et siseturul tegutsevatel ettevõtjatel oleksid samasugused või sarnased kohustused, on liit võtnud vastu mitu õigusakti sellistes seotud valdkondades nagu andmekaitse, täpsemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679¹ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/58/EÜ².
- Andmesubjektide kaitstuse suurendamiseks nähakse määruses (EL) 2016/679 ette liidus esindaja määramine vastutavate ja volitatud töötlejate poolt, kes ei asu liidus, kuid kes pakuvad liidus asuvatele andmesubjektidele kaupu või teenuseid või jälgivad andmesubjektide käitumist, kui nende käitumine toimub liidus, välja arvatud juhul, kui andmeid töödeldakse juhtumipõhiselt, kui töötlemine ei hõlma isikuandmete eriliikide ulatuslikku töötlemist või süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemist ning selle tulemusel ei ohustata tõenäoliselt füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi, võttes arvesse töötlemise laadi, konteksti, ulatust ja eesmärke või kui vastutav või volitatud töötleja on avaliku sektori asutus või organ.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

- (5) Kehtestades liidus teatavate teenuseosutajate määratud majandusüksuste ja esindajate määramise ühtlustatud normid elektrooniliste tõendite kogumiseks kriminaalmenetluses liikmesriikide pädevate asutuste tehtavate otsuste ja määruste kättesaamiseks, täitmiseks ja täitmise tagamiseks, tuleks kõrvaldada olemasolevad teenuste vaba osutamise takistused ning tuleks vältida tulevikus sellega seoses erinevate riiklike lahenduste kehtestamist. Seega tuleks kehtestada võrdsed tingimused teenuseosutajatele. Sõltuvalt sellest, kas teenuseosutajad on asutatud liidus või mitte, peaksid liikmesriigid tagama, et teenuseosutajad määravad määratud majandusüksuse või esindaja. Määratud majandusüksuste ja esindajate määramise ühtlustatud normid ei tohiks mõjutada teenuseosutajate kohustusi, mis tulenevad muudest liidu õigusaktidest. Peale selle tuleks hõlbustada kriminaalõiguse valdkonna õigusaktide mõjusamat kohaldamist liidu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal.

- (6) Käesolevas direktiivis sätestatud määratud majandusüksused ja esindajad peaksid olema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/...¹⁺, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/41/EL² ning Euroopa Liidu lepingu artikli 34 alusel nõukogu koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist vastastikkust õigusabi kriminaalasjades käsitleva konventsiooni³ alusel elektrooniliste tõendite kogumiseks tehtud otsuste ja määruste adressaadid, sealhulgas juhul, kui kõnealused otsused ja määrused edastatakse tunnistusena.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ..... määrus (EL) 2023/..., mis käsitleb Euroopa andmeesitamismäärust ja Euroopa andmesäilitamismäärust elektrooniliste tõendite hankimiseks kriminaalmenetluses ja kriminaalmenetluse järgsete vabadusekaotuslike karistuste täitmisele pööramiseks (ELT L ...).

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 4/23 (2018/0108(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number ja ELT avaldamisviide.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades (ELT L 130, 1.5.2014, lk 1).

³ Konventsioon, mille nõukogu on koostanud Euroopa Liidu lepingu artikli 34 alusel Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades (EÜT C 197, 12.7.2000, lk 3) ja selle protokoll (EÜT C 326, 21.11.2001, lk 2).

Määratud majandusüksust või esindajat tuleks kasutada kooskõlas menetlustega, mis on kehtestatud kohtumenetluste suhtes kohaldatavates õigusaktides ja õigusnormides, sealhulgas juhul, kui õigusaktid võimaldavad piiriülestes olukordades määrusi otse kätte toimetada teenuseosutaja määratud majandusüksusele või esindajale või põhinevad pädevate õigusasutuste vahelisel koostööl. Selle liikmesriigi pädevad asutused, kus asub määratud majandusüksus või elab või asub esindaja, peaksid tegutsema kooskõlas ülesandega, mis on neile ette nähtud asjakohase õigusaktiga, kui nende kaasamine on ette nähtud. Liikmesriikidel peaks samuti olema võimalik riigisisese õiguse alusel adresseerida otsuseid ja määruseid elektrooniliste tõendite kogumiseks füüsilisele või juriidilisele isikule, kes tegutseb nende territooriumil teenuseosutaja esindajana või määratud majandusüksusena.

- (7) Liikmesriigid peaksid tagama, et teenuseosutajatel, kes osutavad liidus teenuseid ... [30 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist], on kohustus määrata vähemalt üks määratud majandusüksus või nimetada vähemalt üks esindaja hiljemalt ... [36 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist] ja kõnealused teenuseosutajad, kes hakkavad liidus teenuseid osutama pärast seda kuupäeva, määravad vähemalt ühe määratud majandusüksuse või nimetavad vähemalt ühe esindaja kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil nad hakkavad liidus teenuseid osutama. Ilma et see piiraks andmekaitsemeetmete kohaldamist, võib mitmel teenuseosutajal, eelkõige väikese või keskmise suurusega ettevõtjast teenuseosutajal, olla ühine määratud majandusüksus või esindaja.

- (8) Määratud majandusüksuse või esindaja määramise kohustust tuleks kohaldada teenuseosutajate suhtes, kes osutavad teenuseid liidus, st ühes või mitmes liikmesriigis. Käesolev direktiiv ei peaks hõlmama olukordi, kus teenuseosutaja asub ühe liikmesriigi territooriumil ja osutab teenuseid ainult selle liikmesriigi territooriumil.
- (9) Liikmesriikidel peaks olema võimalik jätkata oma territooriumil asuvate teenuseosutajatega suhtlemist, et koguda kooskõlas liidu ja asjaomase riigisisese õigusega üksnes riigisiseste olukordade puhul kriminaalmenetluses elektroonilisi tõendeid. Olenemata liikmesriigi õiguses ette nähtud olemasolevatest võimalustest pöörduda oma territooriumil asuvate teenuseosutajate poole, ei tohiks liikmesriigid käesolevas direktiivis või määruses (EL) 2023/...⁺ toodud põhimõtetest kõrvale hoida.
- (10) Selleks et kindlaks teha, kas teenuseosutaja osutab teenuseid liidus, tuleb hinnata, kas teenuseosutaja võimaldab füüsilistel või juriidilistel isikutel kasutada oma teenuseid ühes või mitmes liikmesriigis. Pelk juurdepääs veebiliidesele liidus, näiteks juurdepääs teenuseosutaja või vahendaja veebisaidile või e-posti aadressile või muudele kontaktandmetele ei tohiks siiski eraldi võttes olla piisav järeldamiseks, et teenuseosutaja osutab liidus teenuseid käesoleva direktiivi tähenduses.

⁺ ELT: palun sisestada dokumendis PE-CONS 4/23 (2018/0108(COD)) sisalduva määruse number.

- (11) Selleks et kindlaks teha, kas teenuseosutaja osutab liidus teenuseid, tuleb lisaks hindamisele, kas teenuseosutaja võimaldab füüsilistel või juriidilistel isikutel kasutada oma teenuseid ühes või mitmes liikmesriigis, kindlaks teha, kas on olemas sisuline seos liiduga. Sisuline seos liiduga tuleks lugeda olemas olevaks juhul, kui teenuseosutajal on liidus majandusüksus. Majandusüksuse puudumisel peaks sisulise seose kriteerium põhinema spetsiifilistel faktilistel kriteeriumitel, näiteks sellel, kas ühes või mitmes liikmesriigis on olemas märkimisväärne arv kasutajaid või kas tegevus on suunatud ühte või mitmesse liikmesriiki. Tegevuse ühte või mitmesse liikmesriiki suunatust peaks saama kindlaks teha kõigi asjakohaste asjaolude põhjal, mille hulka kuuluvad sellised tegurid nagu asjaomasel liikmesriigis üldiselt kasutatava keele või vääringu kasutamine või kaupade või teenuste tellimise võimalus.

Tegevuse suunatust liikmesriiki saab järelda ka rakenduse (edaspidi „äpp“) kättesaadavusest asjakohases riigisiseses äpipoes, kohaliku reklaami või asjaomases liikmesriigis üldiselt räägitavas keeles reklaami pakkumisest või kliendisuhete haldamisest, näiteks klienditeenuse osutamisest selles liikmesriigis üldiselt kasutatavas keeles. Sisulise seose olemasolu tuleks lugeda olemas olevaks ka siis, kui teenuseosutaja suunab oma tegevuse ühte või mitmesse liikmesriiki, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1215/2012¹. Teisalt, kui teenust osutatakse ainult selleks, et järgida Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/302² sätestatud diskrimineerimiskeeldu, ei tohiks seda ilma täiendavate põhjusteta käsitada tegevuse suunamisena teatavale territooriumile liidus. Samad kaalutlused peaksid kehtima ka selle kindlaksmääramisel, kas teenuseosutaja osutab teenuseid liikmesriigi territooriumil.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT L 351, 20.12.2012, lk 1).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. veebruari 2018. aasta määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatut asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ (ELT L 60 I, 2.3.2018, lk 1).

- (12) Euroopa Liidu toimimise lepingu V jaotise 4. peatüki kohaldamisalasse kuuluvaid eri õigusakte kohaldatakse liikmesriikide vahelisele koostööle kriminaalmenetluses tõendite kogumisel. Liidu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal olemasoleva „muutuva geomeetria“ tõttu on vaja tagada, et käesoleva direktiiviga ei soodustaks täiendavate erinevuste või takistuste tekkimist teenuste osutamisel siseturul võimaldades liikmesriikide territooriumil teenuseid osutavatel teenuseosutajatel määrata määratud majandusüksused või nimetada esindajad liikmesriikides, kes ei osale asjaomastes õigusaktides. Seetõttu tuleks liikmesriigis, kes osaleb liidu asjaomastes õigusaktides, määrata vähemalt üks määratud majandusüksus või nimetada vähemalt üks esindaja, vältimaks ohtu, et nõrgestatakse käesolevas direktiivis sätestatud määramise või nimetamise tulemuslikkust, ning kasutada ära koostoimet, mis tekib sellest, et kriminaalmenetluses on käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate otsuste ja määruste, sealhulgas määruse (EL) 2023/...⁺, direktiivi 2014/41/EL ja kriminaalasjades vastastikuse abistamise konventsiooni alusel tehtud otsuste ja määruste kättesaamiseks, täitmiseks ja täitmisele pööramiseks olemas määratud majandusüksus või esindaja. Samuti võimaldaks määratud majandusüksuse määramine või esindaja nimetamine, mida võiks muu hulgas kasutada ka riigisiseste juriidiliste kohustuste täitmise tagamiseks, saada kasu koostoimest, mis on tingitud selge juurdepääsupunkti omamisest kriminaalasjades tõendite kogumise eesmärgil teenuseosutajate poole pöördumiseks.

⁺ ELT: palun sisestada dokumendis PE-CONS 4/23 (2018/0108(COD)) sisalduva määruse number.

- (13) Teenuseosutajad peaksid saama vabalt valida, millises liikmesriigis nad määravad oma määratud majandusüksuse või, kui see on kohaldatav, esindaja, ning liikmesriikidel ei tohiks olla võimalik seda valikuvabadust piirata, näiteks sellega, et kehtestavad kohustuse määrata määratud majandusüksus või esindaja oma territooriumil. Samas tuleks käesoleva direktiiviga kehtestada ka teatavad piirangud teenuseosutajate valikuvabadusele, eelkõige seoses asjaoluga, et määratud majandusüksus peaks asuma, või kui see on kohaldatav, esindaja peaks elama või asuma liikmesriigis, kus teenuseosutaja teenuseid osutab või kus ta asub, samuti sätestada kohustus määrata määratud majandusüksus või esindaja ühes neist liikmesriikidest, kes osaleb käesolevas direktiivis osutatud õigusaktis. Üksnes esindaja määramist ei tohiks käsitada teenuseosutaja riigis asumisena.

- (14) Kriminaalmenetluses tõendite kogumiseks kõige olulisemad teenuseosutajad on kasutajatevahelist suhtlemist hõlbustavad elektroonilise side teenuste osutajad ja infoühiskonna teenuste spetsiifilised osutajad. Seega tuleks käesolevas direktiivis käsitleda mõlemat rühma. Elektroonilise side teenused on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/1972¹ ning need hõlmavad selliseid isikutevahelise side teenuseid nagu IP-kõne, kiirsuhtlus ja e-posti teenused. Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2015/1535² määratletud infoühiskonna teenuste osutajate suhtes, kes ei kvalifitseeru elektrooniliste sideteenuste osutajateks, kuid kes pakuvad oma kasutajatele võimalust üksteisega suhelda või osutavad oma kasutajatele teenuseid, mida saab kasutada nende nimel andmete salvestamiseks või muul viisil töötlemiseks. See oleks kooskõlas mõistetega, mida kasutatakse 23. novembril 2001 Budapestis sõlmitud Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsioonis (ETS nr 185), mida teatakse ka kui Budapesti konventsiooni. Andmete töötlemist tuleks mõista tehnilises tähenduses, mille all mõeldakse andmete loomist või andmemanipulatsiooni, st tehnilisi operatsioone, millega luuakse või muudetakse andmeid arvutitöötuse abil.

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.9.2015, lk 1).

Käesoleva direktiiviga hõlmatud teenuseosutajate kategooriate hulka peaksid kuuluma näiteks internetipõhised kauplemiskohad, mis annavad tarbijatele ja ettevõtjatele võimaluse üksteisega suhelda, ning muud veebimajutusteenused, sealhulgas teenuse osutamisel pilvandmetöötluse kaudu, samuti internetimängude platvormid ja interneti hasartmänguplatvormid. Kui infoühiskonna teenuste osutaja ei anna oma kasutajatele võimalust suhelda üksteisega, vaid üksnes teenuseosutajaga, ega paku võimalust andmeid salvestada või muul viisil töödelda või kui andmete salvestamine ei ole määrav element, mis moodustab olulise osa kasutajatele pakutavast teenusest, nagu õigus-, arhitektuuri-, inseneri- ja raamatupidamisteenused, mida osutatakse internetis vahemaa tagant, ei peaks ta kuuluma käesolevas direktiivis sätestatud teenuseosutaja määratluse alla, isegi kui selle teenuseosutaja osutatav teenus on infoühiskonna teenus direktiivi (EL) 2015/1535 tähenduses.

- (15) Nimede ja numbrite määramisega seotud internetitaristu teenuste osutajad, nagu domeeninimede registrid ning domeeninimeregistraatorid ning privaatsus- ja proksiteenuse osutajad või internetiprotokolli (IP) aadresside piirkondlikud internetiregistrid, on pahatahtlike või rikutud veebisaitide taga olevate isikute tuvastamisel eriti olulised. Nemad valdavad andmeid, mis võimaldaks kriminaalses tegevuses kasutatud veebisaidi taga oleva üksikisiku või üksuse või kuriteo ohvri kindlakstegemise.

- (16) Liikmesriigid peaksid tagama, et nende territooriumil asuvad või teenuseid osutavad teenuseosutajad annavad oma määratud majandusüksustele ja esindajatele vajalikud volitused ja vahendid mis tahes liikmesriigilt saadud käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate otsuste ja määruste täitmiseks. Liikmesriigid peaksid samuti kontrollima, et nende territooriumil asuvad määratud majandusüksused või seal elavad või asuvad esindajad on saanud teenuseosutajatelt vajalikud volitused ja vahendid mis tahes liikmesriigilt saadud käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate otsuste ja määruste täitmiseks ning et nad teevad kooskõlas kohaldatava õigusraamistikuga selliste otsuste ja määruste kättesaamisel pädevate asutustega koostööd. Selliste meetmete puudumine või puudused nendes meetmetes ei tohiks olla käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate otsuste või määruste täitmata jätmise põhjuseks.

Samuti ei tohiks teenuseosutajatel olla võimalik põhjendada kohaldatavast õigusraamistikust tulenevate kohustuste täitmata jätmist artikli 1 lõikes 2 sätestatud kohaldamisalasse kuuluvate otsuse või määruse kättesaamisel puuduva või ebatõhusa sisekorraga, sest nemad vastutavad vajalike vahendite ja volituste andmise eest, et tagada selliste otsuste ja määruste täitmine. Määratud majandusüksustel või esindajatel ei tohiks samuti olla võimalik põhjendada sellist täitmata jätmist näiteks väitega, et neil ei ole õigust andmeid edastada. Sel põhjusel peaksid liikmesriigid tagama, et nii määratud majandusüksust või esindajat kui ka teenuseosutajat saab pidada solidaarselt vastutavaks kohaldatavast õigusraamistikust tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate otsuste ja määruste kättesaamisel, nii et nende kõikide suhtes võib kohaldada karistusi, kui üks neist oma kohustuse täitmata jätab. Eelkõige ei tohiks teenuseosutajal või määratud majandusüksusel või, kui see on kohaldatav, esindajal olla võimalik nende kohustuste täitmata jätmise põhjendamiseks kasutada teenuseosutaja ja määratud majandusüksuse või esindaja vahelise asjakohase sisekorra puudumist. Solidaarset vastutust ei tuleks kohaldada teenuseosutaja või määratud majandusüksuse või, kui see on kohaldatav, esindaja tegevuse või tegevusetuse korral, mis on karistusi kohaldavas liikmesriigis käsitatav kuriteona.

(17) Liikmesriigid peaksid tagama, et iga nende territooriumil asuv või teenuseid osutav teenuseosutaja teavitab kirjalikult selle liikmesriigi käesoleva direktiivi kohaselt määratud keskasutust, kus asub tema määratud majandusüksus või elab või asub tema nimetatud esindaja, asjaomase majandusüksuse või esindaja kontaktandmed ja nendega seotud muudatused. Teavituses tuleks anda teavet ka nende keelte kohta, milles saab määratud majandusüksuse või esindaja poole pöörduda, ning need peaksid sisaldama ühte või mitut ametlikku keelt nagu on kehtestatud selle liikmesriigi õiguses, kus asub määratud majandusüksus või kus elab või asub esindaja, kuid võib sisaldada muid liidu ametlikke keeli, näiteks peakorterit asukoha keeli. Kui teenuseosutaja määrab kooskõlas käesoleva direktiiviga mitu määratud majandusüksust või mitu esindajat, peaksid liikmesriigid tagama, et teenuseosutaja täpsustab iga määratud majandusüksuse või nimetatud esindaja määramise või nimetamise täpse territoriaalse ulatuse. Hõlmata tuleks kõigi käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvates õigusaktides osalevate liikmesriikide territooriumid. Liikmesriigid peaksid tagama, et nende asjaomased pädevad asutused adresseerivad kõik oma käesoleva direktiivi kohased otsused ja määrused teenuseosutaja nimetatud määratud majandusüksusele või esindajale. Liikmesriigid peaksid tagama, et neile käesoleva direktiivi kohaselt edastatud teave on avalikult kättesaadav kriminaalasjade valdkonna Euroopa õigusala koostöö võrgustiku spetsiaalsel veebilehel, et hõlbustada liikmesriikidevahelist koostööd ja teise liikmesriigi ametiasutuste poolt määratud majandusüksuse või nimetatud esindaja poole pöördumist. Liikmesriigid peaksid tagama selle teabe korrapärase ajakohastamise. Teavet peaks olema võimalik ka laiemalt levitada, et pädevatel asutustel oleks hõlpsam kõnealusele teabele juurde pääseda, näiteks spetsiaalsete siseveebilehtede või foorumite ja platvormide kaudu.

- (18) Liikmesriigid peaksid kehtestama karistusnormid, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi alusel vastu võetud liikmesriigi sätete rikkumise korral, ning võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste normide rakendamine. Kehtestatud karistused peaksid olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid peaksid teavitama komisjoni nimetatud normidest ja meetmetest hiljemalt käesolevas direktiivis sätestatud kuupäeval ning teavitama komisjoni viivitamata nende hilisematest muudatustest. Liikmesriigid peaksid samuti teavitama komisjoni igal aastal nõudeid mittetäitvatest teenuseosutajatest, nende suhtes võetud asjakohastest täitemeetmetest ning määratud karistustest. Karistustega ei tohiks mingil juhul kehtestada teenuste osutamise püsivat ega ajutist keeldu. Liikmesriigid peaksid kooskõlastama oma täitemeetmed juhul, kui teenuseosutaja osutab teenuseid mitmes liikmesriigis. Sidusa ja proportsionaalse lähenemisviisi tagamiseks peaksid keskasutused oma tegevuse kooskõlastama. Komisjon peaks vajaduse korral hõlbustama sellist koostööd ja teda tuleks igal juhul teavitada õigusrikkumise juhtumitest. Käesolev direktiiv ei reguleeri teenuseosutajate, määratud majandusüksuste ja esindajate vahelisi lepingupõhiseid kokkuleppeid, millega kantakse üle või suunatakse neile ümber määratud karistuste finantstagajärjed.

- (19) Teenuseosutajatele rikkumiste eest asjakohaste karistuste määramisel peaksid pädevad asutused võtma arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid, nagu teenuseosutaja finantssuutlikkus, õigusrikkumise laad, raskusaste ja kestus, kas see pandi toime tahtlikult või hooletuse tõttu ning kas teenuseosutajat on sarnaste varasemate õigusrikkumiste eest vastutusele võetud. Seejuures tuleks erilist tähelepanu pöörata mikroettevõtjatele.
- (20) Käesolev direktiiv ei piira riigi ametiasutuste volitusi tsiviilkohtumenetluses või haldusmenetlustes, kaasa arvatud juhul, kui selliste menetlustega võivad kaasneda karistused.

- (21) Selleks et tagada direktiivi järjepidev kohaldamine, tuleks liikmesriikide vaheliseks kooskõlastamiseks kehtestada täiendavaid mehhanisme. Seetõttu peaksid liikmesriigid määrama ühe või mitu keskasutust, kes saavad pakkuda teiste liikmesriikide keskasutustele teavet ja abi käesoleva direktiivi kohaldamisel, eelkõige juhul, kui kaalutakse käesoleva direktiivi kohaseid täitemeetmeid. Kõnealune kooskõlastamismehhanism peaks tagama, et asjaomaseid liikmesriike teavitatakse liikmesriigi kavatsusest võtta täitemeede. Lisaks peaksid liikmesriigid tagama, et keskasutused saavad pakkuda vajaduse korral üksteisele kõnealustes olukordades asjakohast teavet ja abi ning teha üksteisega koostööd. Keskasutuste vaheline koostöö täitemeetmete korral võib hõlmata täitemeetmete kooskõlastamist eri liikmesriikide pädevate asutuste vahel. Koostöö tegemisel tuleks vältida positiivseid või negatiivseid pädevuskonflikte. Täitemeetmete kooskõlastamiseks peaksid keskasutused vajaduse korral kaasama ka komisjoni. Kõnealuste asutuste koostöökohustus ei tohiks piirata üksiku liikmesriigi õigust määrata karistusi teenuseosutajatele, kes ei täida oma käesoleva direktiivi kohaseid kohustusi. Keskasutuste määramine ja neid käsitleva teabe avaldamine hõlbustaks teenuseosutajatel selle liikmesriigi, kus tema määratud majandusüksus asub või esindaja elab või asub, teavitamist oma määratud majandusüksuse või esindaja määramisest ja kontaktandmetest. Selleks peaksid liikmesriigid teavitama komisjoni oma määratud keskasutusest või keskasutustest ning komisjon peaks edastama liikmesriikidele määratud keskasutuste nimekirja ja tegema selle avalikult kättesaadavaks.

- (22) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt teenuste vaba osutamise takistuste kõrvaldamine kriminaalmenetluses elektrooniliste tõendite kogumise raames, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda selliste teenuste piirideta olemuse tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (23) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725¹ artikli 42 lõikele 1 ning Euroopa Andmekaitseinspektor andis oma arvamuse 6. novembril 2019².

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

² ELT C 32, 31.1.2020, lk 11.

- (24) Komisjon peaks hindama käesolevat direktiivi viie kriteeriumi alusel – tõhusus, mõjus, asjakohasus, sidusus ja ELi lisaväärtus – ning hindamine peaks olema võimalike edasiste meetmete mõjuhindangute aluseks. Hindamine tuleks lõpule viia ... [kuus aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], et oleks võimalik koguda piisavalt andmeid selle praktilise rakendamise kohta. Teavet tuleks koguda korrapäraselt, et saada käesoleva direktiivi hindamise jaoks andmeid,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1
Reguleerimise ja kohaldamisala

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse teatavate liidus teenuseid osutavate teenuseosutajate määratud majandusüksuste määramise ja nimetatud esindajate nimetamise normid elektrooniliste tõendite kogumiseks kriminaalmenetluses, et liikmesriikide pädevate asutuste tehtavaid otsuseid ja määruseid kätte saada, täita ning need täitmisele pöörata.
2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse otsuste ja määruste suhtes, mis käsitlevad määruse (EL) 2023/...⁺, direktiivi 2014/41/EL ja Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise vastastikust õigusabi kriminaalasjades käsitleva konventsiooni (mille nõukogu on koostanud Euroopa Liidu lepingu artikli 34 alusel) alusel elektrooniliste tõendite kogumist. Käesolevat direktiivi kohaldatakse samuti otsuste ja määruste suhtes, mis käsitlevad elektrooniliste tõendite kogumist riigisisese õiguse kohaselt ja mille liikmesriik on adresseerinud füüsilisele või juriidilisele isikule, kes tegutseb kõnealuse liikmesriigi territooriumil teenuseosutaja esindajana või määratud majandusüksusena.

⁺ ELT: palun sisestada dokumendis PE-CONS 4/23 (2018/0108(COD)) sisalduva määruse number.

3. Käesolev direktiiv ei piira riigi ametiasutuste liidu ja riigisisese õiguse kohaseid volitusi pöörduda otse nende territooriumil asuvate teenuseosutajate poole, et koguda kriminaalmenetluses elektroonilisi tõendeid.
4. Liikmesriigid ei tohi kehtestada teenuseosutajatele lõikes 1 sätestatud eesmärkidel muid kohustusi kui käesolevast direktiivist tulenevad kohustused, eelkõige seoses määratud majandusüksuse määramise või esindajate nimetamisega.
5. Käesolevat direktiivi kohaldatakse artikli 2 punktis 1 määratletud teenuseosutajate suhtes, kes osutavad liidus oma teenuseid. Direktiivi ei kohaldata teenuseosutajate suhtes, kes asuvad ühe liikmesriigi territooriumil ja osutavad teenuseid ainult selle liikmesriigi territooriumil.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „teenuseosutaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes osutab ühe või mitme järgmise kategooria teenuseid, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/123/EÜ¹ artikli 2 lõike 2 punktis b osutatud finantsteenuseid:
  - a) elektroonilise side teenused, mis on määratletud direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 2 punktis 4;
  - b) interneti domeeninime ja IP-numbriteenused, nagu IP-aadressi määramine, domeeninimede register, domeeninimeregistraator ning domeeninimedega seotud privaatsus- ja proksiteenused;

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).

c) muud infoühiskonna teenused, millele on osutatud direktiivi (EL) 2015/1535 artikli 1 lõike 1 punktis b ja mis

i) võimaldavad kasutajatevahelist suhtlust või

ii) võimaldavad salvestada või muul viisil töödelda andmeid kasutajate nimel, kellele teenust osutatakse, tingimusel et andmete salvestamine on kasutajale osutatava teenuse määrav element;

2) „teenuste osutamine liikmesriigi territooriumil“ –

a) liikmesriigis füüsilistel või juriidilistel isikutel punktis 1 loetletud teenuste kasutamise võimaldamine ja

b) spetsiifilistel faktilistel kriteeriumitel põhineva sisulise seose esinemine punktis a osutatud liikmesriigiga; selline sisuline seos on olemas, kui teenuseosutajal on asjaomases liikmesriigis majandusüksus, või kui majandusüksust ei ole, siis, kui asjaomases liikmesriigis on märkimisväärne arv kasutajaid või kui tema tegevus on suunatud asjaomasesse liikmesriiki;

- 3) „teenuste osutamine liidus“ –
- a) liikmesriigis füüsilistel või juriidilistel isikutel punktis 1 loetletud teenuste kasutamise võimaldamine ja
  - b) spetsiifilistel faktilistel kriteeriumitel põhineva sisulise seose esinemine punktis a osutatud liikmesriigiga; selline sisuline seos on olemas, kui teenuseosutajal on liikmesriigis majandusüksus, või kui majandusüksust ei ole, siis, kui ühes või mitmes liikmesriigis on märkimisväärne arv kasutajaid või kui tema tegevus on suunatud ühte või mitmesse liikmesriiki;
- 4) „majandusüksus“ – üksus, mis tegelikult tegeleb majandustegevusega määramata aja jooksul stabiilse taristu kaudu, kust osutatakse teenuseid või juhitakse majandustegevust;
- 5) „määratud majandusüksus“ – juriidilise isiku staatusega majandusüksus, mille on artikli 1 lõikes 1 ja artikli 3 lõikes 1 osutatud eesmärkidel kirjalikult määranud teenuseosutaja, kes asub artikli 1 lõikes 2 osutatud õigusaktis osalevas liikmesriigis;

- 6) „esindaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kelle on artikli 1 lõikes 1 ja artikli 3 lõikes 1 osutatud eesmärkidel kirjalikult nimetanud teenuseosutaja, kes ei asu artikli 1 lõikes 2 osutatud õigusaktis osalevas liikmesriigis.

Artikkel 3

Määratud majandusüksused ja esindajad

1. Liikmesriigid tagavad, et liidus teenuseid osutavad teenuseosutajad määravad või nimetavad vähemalt ühe adressaadi selliste otsuste ja määruste kättesaamiseks, täitmiseks ja täitmise tagamiseks, mis kuuluvad artikli 1 lõikes 2 sätestatud kohaldamisalasse (edaspidi „artikli 1 lõikes 2 sätestatud kohaldamisalasse kuuluvad otsused ja määrused“) ning mille on teinud liikmesriikide pädevad asutused kriminaalmenetluses tõendite kogumiseks, järgmiselt:
  - a) liidus asuvate juriidilisest isikust teenuseosutajate puhul tagavad liikmesriigid, kus teenuseosutajad asuvad, et sellised teenuseosutajad määravad käesoleva lõike sissejuhatavas osas kirjeldatud tegevuste eest vastutava määratud asutuse või määratud asutused;

- b) väljaspool liitu asuva juriidilisest isikust teenuseosutajate puhul tagavad liikmesriigid, et sellised nende territooriumil teenuseid osutavad teenuseosutajad määravad esindaja või esindajad, kes vastutavad käesoleva lõike sissejuhatavas osas kirjeldatud tegevuste eest artikli 1 lõikes 2 osutatud õigusaktides osalevates liikmesriikides;
  - c) artikli 1 lõikes 2 osutatud õigusaktides mitteosalevates liikmesriikides asuvate teenuseosutajate puhul tagavad liikmesriigid, et niisugused nende territooriumil teenuseid osutavad teenuseosutajad määravad kõnealustes õigusaktides osalevates liikmesriikides esindaja või esindajad, kes vastutavad käesoleva lõike sissejuhatavas osas kirjeldatud tegevuste eest.
2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud adressaat
- a) asub või elab liikmesriigis, kus teenuseosutajad oma teenuseid osutavad, ja
  - b) tema suhtes võib kohaldada täitmisele pööramise menetlust.
3. Liikmesriigid tagavad, et artikli 1 lõikes 2 sätestatud kohaldamisalasse kuuluvad otsused ja määrused adresseeritakse sel eesmärgil käesoleva artikli lõike 1 kohaselt määratud majandusüksusele või nimetatud esindajale.

4. Liikmesriigid tagavad, et nende territooriumil asuvad või teenuseid osutavad teenuseosutajad annavad oma määratud majandusüksustele või esindajatele vajalikud volitused ja vahendid liikmesriigilt saadud artikli 1 lõikes 2 sätestatud kohaldamisalasse kuuluvate otsuste ja määruste täitmiseks. Liikmesriigid kontrollivad samuti, et nende territooriumil asuvad majandusüksused või seal elavad või asuvad esindajad on teenuseosutajatelt saanud vajalikud volitused ja vahendid nende liikmesriigilt saadud otsuste ja määruste täitmiseks ning et nad teevad kooskõlas kohaldatava õigusraamistikuga kõnealuste otsuste ja määruste kättesaamisel pädevate asutustega koostööd.

5. Liikmesriigid tagavad, et määratud majandusüksust või esindajat ja teenuseosutajat saab artikli 1 lõikes 2 sätestatud kohaldamisalasse kuuluvate otsuste ja määruste kättesaamisega seoses pidada solidaarselt vastutavaks kohaldatavast õigusraamistikust tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest selliselt, et neist igäühe suhtes võib kohaldada karistusi, kui üks nendest on oma kohustuse täitmata jätnud. Eelkõige tagavad liikmesriigid, et teenuseosutajal, määratud majandusüksusel või, kui see on kohaldatav, esindajal ei ole võimalik nende kohustuste täitmata jätmise põhjendusena kasutada teenuseosutaja ja määratud majandusüksuse või esindaja vahelise asjakohase sisekorra puudumist. Solidaarset vastutust ei kohaldata teenuseosutaja, määratud majandusüksuse või, kui see on kohaldatav, esindaja tegevuse või tegevusetuse korral, mis on karistust kohaldavas liikmesriigis käsitatav kuriteona.

6. Liikmesriigid tagavad, et teenuseosutajatel, kes osutavad liidus teenuseid ... [30 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], on kohustus määrata määratud majandusüksused või esindajad hiljemalt ... [36 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ning et teenuseosutajatel, kes hakkavad liidus teenuseid osutama pärast ... [30 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva], on kohustus määrata määratud majandusüksused või esindajad kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil nad hakkavad liidus teenuseid osutama.

Artikkel 4

Teavitused ja keeled

1. Liikmesriigid tagavad, et iga nende territooriumil asuv või teenuseid osutav teenuseosutaja teavitab kirjalikult artikli 6 kohaselt määratud keskasutust selles liikmesriigis, kus asub tema määratud majandusüksus või kus asub või elab tema esindaja, asjaomase majandusüksuse või esindaja kontaktandmed ja nendega seotud muudatused.

2. Lõikes 1 osutatud teavituses täpsustatakse nõukogu määruses nr 1¹ osutatud liidu ametlik keel või ametlikud keeled, milles võib esindaja või määratud majandusüksuse poole pöörduda. Kõnealused keeled hõlmavad ühte või mitut ametlikku keelt nagu on kehtestatud selle liikmesriigi õiguses, kus asub määratud majandusüksus või kus elab või asub esindaja.
3. Kui teenuseosutaja määrab kooskõlas artikli 3 lõikega 1 mitu määratud majandusüksust või nimetab mitu esindajat, tagavad liikmesriigid, et teenuseosutajad täpsustavad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teavituses asjaomaste määratud majandusüksuste või nimetatud esindajate määramise või nimetamise täpse territoriaalse ulatuse. Teavituses täpsustatakse liidu ja liikmesriikide ametlik keel või ametlikud keeled, milles saab pöörduda iga määratud majandusüksuse ja esindaja poole.
4. Liikmesriigid tagavad, et neile käesoleva artikli kohaselt edastatud teave tehakse avalikult kättesaadavaks kriminaalajade valdkonna Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku spetsiaalsel veebilehel. Liikmesriigid tagavad kõnealuse teabe korrapärase ajakohastamise. Kõnealust teavet võib edasi levitada, et hõlbustada pädevate asutuste juurdepääsu.

---

¹ Nõukogu määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 17, 6.10.1958, lk 385).

Artikkel 5
Karistused

Liikmesriigid kehtestavad karistusnormid, mida kohaldatakse artiklite 3 ja 4 alusel vastu võetud liikmesriigi sätete rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste normide rakendamine. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teavitavad komisjoni hiljemalt ... [30 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] nimetatud normidest ja meetmetest ning teavitavad teda viivitamata nende hilisematest muudatustest. Samuti teavitavad liikmesriigid komisjoni igal aastal nõuded täitmata jätnud teenuseosutajatest ja nende suhtes võetud asjaomastest täitemeetmetest ning määratud karistustest.

Artikkel 6
Keskasutused

1. Kooskõlas oma õigussüsteemiga määravad liikmesriigid ühe või mitu keskasutust, et tagada käesoleva direktiivi järjepidev ja proportsionaalne kohaldamine.
2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni lõike 1 kohaselt määratud keskasutusest või keskasutustest. Komisjon edastab liikmesriikidele määratud keskasutuste nimekirja ja teeb selle avalikult kättesaadavaks.

3. Liikmesriigid tagavad, et nende keskasutused kooskõlastavad oma tegevust ja teevad koostööd üksteisega ning asjakohasel juhul komisjoniga ning et keskasutused annavad üksteisele asjakohast teavet ja abi, et kohaldada käesolevat direktiivi järjepideval ja proportsionaalsel viisil. Kooskõlastamine, koostöö ning teabe ja abi pakkumine hõlmab eelkõige täitemeetmeid.

Artikkel 7

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt ... [30 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva]. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.
2. Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 8
Hindamine

Hiljemalt ... [kuus aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] hindab komisjon käesolevat direktiivi. Komisjon edastab hindamisaruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Hindamine viiakse läbi kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega. Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mida on vaja kõnealuse aruande koostamiseks.

Artikkel 9
Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 10
Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourg,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja